

SVART PÅ HVITT

30. SEPTEMBER 1943

På tysk side sammenlikner en sommerens avvergningslag og den tilbaketrekingsmanøver som er i gang, i strategisk betydning med resultatene sommeren 1941.

Fritt Folks Berlinskorr. 22-9-43

VOLDSOMME SLAG LANGS DNJEPRS BREDDER

Nyheter 30-9.

Stalin har sendt ut to nye dagsordre. Byen Kremetsjog, et av nasistenes siste brohoder på Dnjeprs østre bredd mellom Zaporosje og Kjev, er tatt. Den andre dagsordre gjaldt byen Rudzja, vest for Smolensk. Vetka, 10 km n-o for Gomel er tatt. Foran Kjev er Darnitsa gjenerobret. Mellom Mohilev og Vitebsk har den røde arme rykket fram 10 km, og befridd 490 bebodde steder. I går ble 250 tyske fly skutt ned eller ødelagt på Østfronten. På 2 måneder har russerne gått fram mellom 300 og 400 km, og befridd et område som er 8 ganger så stort som Danmark.

I Italia har den 5. arme ved Salerno, brutt gjennom de siste tyske stillinger i fjellene, og står nå på sletten foran Neapel. De tyske tropper brøt fullstendig sammen, og det virket som de tyske soldater var overtreffe. Pompei og Castero, n-o for Neapel, og en rekke andre byer er erobret. Likeledes er fâtehavna Castellammare tatt. Kampene har vært usvulgelig hårde og de alliertes artilleri bombardement var like sterkt som ved El Alamein. Samtidig ble tyske stillinger på vestsiden av Vesuv bombardert av allierte flâtesidestyrker.

Den 8. arme har rykket 16 km videre etter erobringen av Foggia.

Den svenske regjering har som første nøytrale regjering anerkjent den nye franske regjering.

Ukeroversikter.

ØSTFRONTEN Et stort slag førte til at Jzernovo og Dneprhavtschima ble tatt den 20. Dermed hadde den røde arme åpnet porten mot vest mellom Dnjeprs og Dnâns øvre løp. Snart falt Volisj og Demidov hvor tyskerne tapte 8000 mann. Nærm dagen senere ble Smolensk og Roslavl befridd. Den røde arme kunne nå rykke fram mot Vitebsk, Orsha og Mogilev. Jernbanen fra

nord som går gjennom disse byene, og som danner hovedsambandslinjen mellom den tyske nord- og sørfront er allerede sterkt truet, og marsjen inn i Hvitrussland fortsetter.

Lengere sør rykker to kolonner fram mot det viktige jernbaneknutepunkt Gomel — ved banen østfor byen er bl. a. Novo Zjykov tatt.

Fringangen mot Dnjeprs midtre og nedre løp har vært meget hurtig. Den 20. sto den røde arme ennå 70 km fra Kjev og 40 km fra Dnjeprbuca. Allerede den 24. var styrker som i forveien hadde tatt Novo Moskovsk, nordøst for Dnjeppetrovsk, kommet fram til elvebredden. Samtidig ble en tysk melding om at Poltava var tatt av russerne, bekræftet fra Moskva og det ble loyalt til at de fiendtlige styrker befant seg på vill flukt sør og vest for byen. Den røde arme presset nå på i retning av Kremetsjog. Den 25. ble forstedene til Kjev tatt og Dnjepr nådd også i dette avsnitt.

Den 27. var russerne kommet fram til Dnjepr på en rekke steder, fra Pripet i nord til sønnfor Dnjeppetrovsk. De har nå klart å opprette brohoder på den vestre bredd. Kampen om elveovergangen har vært intens ved Dnjeppetrovsk, hvis østre forsteder er tatt.

Tyske styrker på Kuban blir drevet over til Krim. Her vil fienden nå bli utsatt for et øket press fra den russiske Svartehavsflåte hvis stilling er bedret gjennom befrielsen av Novorossisk. Tyskernes stilling på Krim er vanskelig også fordi den viktigste jernbanen fra halvøya er avskåret i det russerne nå står vestfor Melitopol.

Det er uten tvil riktig at fienden har gitt opp enkelte steder uten særlig motstand. Men det er skjedd for å unngå omringning og tap. Forsøkene på å innbilde verden at hele retretten er frivillig,

virker nærmest latterlig — trass i propagandatrikset med den villige innrømming av tilbaketrekkingen. En skal ikke glemme at Ukraina var Hitlers hovedmål. Hvorfor skulle han så, etter å ha kjørt fram dyrbart utstyr i to år, i løpet av to måneder gå opp over 180 000 kvadratkil av Ukrainas dyrkbare jord, og de rike industri- og gruvestrøk i Donets? Hvorfor lar tyskerne en ikke ubetydelig del av utstyret sitt bli igjen. En må innromme at den russiske fortolkning av begivenhetene lyder mere sannsynlig.

I et Moskvakommentar het det nylig: «Tyskerne har lidt et fullstendig nederlag i Ukraina. Det er ingen taktisk retrett. Det er et fortvilet forsøk på å redde seg over Dnjepr.» (Fortsatt side 4)

Korsika befries!

Churchill opplyste i sin siste tale at en fri fransk hær på bortimot 400 000 mann er under utdannelse i Nordafrika. Den utrustes med amerikanske våpen. I disse dager er nettopp franske styrker i ferd med å erobre i gjen den første del av sitt lands europeiske område, Korsika. Ved budskapet om Italias kapitulasjon kom det til uroligheter i Ajaccio. Befolkningen besatte de offentlige bygninger som Vichys medarbeidere hadde brukt. Den franske laudgang blev hilet med skormende jubel, og en større del av de 40 000 italienske soldater på øya slo seg sammen med patrioter og frie franske for å kjempe mot tyskerne. En ny guvernør, utnevnt av den franske nasjonalkomite, er ankommet til Ajaccio. Han uttalte i sin første proklamasjon at de utro franskmenn vil bli straffet, men etter lovens forskrifter. Man ventet at utvillingen på Korsika vil føre til skjerpede forholdsregler mot de upålitelige sivile i Syd-Frankrike.

ISFRONTEN

Etter at nå også musikerne har sluttet seg til kulturfronten ved å innstille sine planlagte konserter for kommende sesong, skulle det ikke lenger være noe hull i den istrant vi har valgt som vårt ansikt, mot myndighetenes og selve nasjonens sterilisering av norsk åndsliv. Dels med bestillinger, dels med fjesk, og hele tiden med overgrep, prøver myndighetene å lokke fram en kunstig blomstring av kunst- og kulturlivet. Det har dessverre lyktes dem å presentere tall og bilder i utendanske publikasjoner som kunne tyde på at norsk bypublikum lever et sorgløst liv, med utsøkt appetitt på lettsindig underholdning og skjønne kunstners utøvelse.

De legger vekt på å presentere den slag idyller, tyskerne. Det går rett i deres eget forblindede publikum, som den dag i dag tror at berrefolket fant gode venner og ivrige slaver da de fór ei norvegrø.

I det lengste holdt vi i gang en slags høyere underholdningsliv, blant annet av hensyn til de byfolk som føler seg ensomme og fortrykte rundt om på hyblene. Litt skjønnhet og glede skulle vi unne dem. Ikke sant?

Nei, ikke nå det sjer med slike ofre. Ikke når det til skammen foyes at nasistene sprøyter sin lamnende gift inn i det samme åndsliv, som de først korrumperte med peuger og snik, og siden tvinger til å tjene sine forvrengte idealer.

Våre allierte forblir seg på slagmarkene i kamp for den felles sak, og våre medokkuperte sulter ihjel under presset av tyskerhelen, der den trår tyngst. I slike stunder her vi ikke lenger krav på adspredelse og tryllekunstner.

I disse dager samlet de sitt forkomne kulturtung, kløvnene: er pipp i kruttstogen, for at også herr fuglesang skal ha en gjerning å peke på. Og lokketunene lyder fra ministeren i krattet. De synger om ure, peuger og gunst.

De lyder totalt forgjeves! Så forhutlet er ingen kulturrens bærer, at han lar seg lede inn i villnisset av tonene derfra. Så skamløst må heller intet publikum være, at det lar seg lokke inn i aufer og konsertslus av de arrangements det

JORDBRUKET I ENGLAND

Det er en veldig utvikling og omlegning av jordbruket, som har funnet sted i England siden krigens begynnelse. Før krigen innførte England 60 pct. av sine næringsmidler, og på dette faktum grunnet tyskerne sitt håp til ubåtene. Ved deres hjelp skulle England setes ut. Men de glemte å ta de egeleske sjøfolk og jordbrukere med i regningen.

Ved en radikal omlegging av jordbruket sparte engelskinnene millioner av tonn skipsrom, og drev fram en økning av produksjonen på 40 til 70 pct. Arealene for korn ble øket med 65 pct, for poteter med 80 pct. 85 pct. av sukkerbehovet ble dekket hjemme. Importen av kjøtt kunne nåkes med 85 pct. Mellom 4 og 5 mill. tonner land kom under pløgen. Dette er oppnådd ved den omfattende organisering og mekanisering. I dag har England 150 000 traktorer mot 55 000 før krigen. England produserer i dag mer enn tre ganger så meget som Tyskland i forhold til antall bønder. 65 000 nyutdannede kvinner er tilført jordbruket.

STOCKHOLM Ny Dag melder at Axel Kiellands teater, tykke «Om et folk vil leve», ble forbudt etter inngripen av utenriksminister Günther. Det forelå intet tysk initiativ.

De nye trikkene i Oslo og Bergen blir nå sendt til Tyskland. I samme forbindelse er det planen å omordne arbeidstiden for kontor- og butikkfolk for å unngå stum.

400 tonn grønnsaker sendes i disse dager til Tyskland fra Norge.

allikevel vil lykkes balansekunstnerne å få stablet på bena, ved svakes og svikeres hjelp.

For uten publikums støtte står kunstneren ensom, også når hun streiker. La dem ikke få tak på dere, disse befengte impresarier, eller disse ignoranter blant kunstnerne som i sitt egosentriske hovmot hevder at politikken er deres kunst uvadkommende. La dem bli ensomme!

Vi møter både dem og deres lønnske bakmenn med vår kalde, tause front, vår isfront. Den sier den virkelige sannheten om Norge.

Den tyske ungdommen.

Behandlingen av Tyskland når freden kommer, blir livlig diskutert overalt i verden. Det problem som er vanskeligst å løse, er hvordan det kan hindres at den ungdommen som er preget av nasismen skal bli ved med de aggressive tilbøyeligheter i framtiden. De fleste er vel enige i at en fullstendig destruksjon av det tyske folk, hverken er mulig å gjennomføre eller noen fruktbar løsning.

Stalin har klartest av de alliertes overhoder presisert at det er nasismen, ikke det tyske folk vi vil til livs. Men det er nettopp problemet. Hvilke forutsetninger for nasismen ligger i det tyske folk?

Skal vi løse Tysklandsproblemet slik at vi får fred i framtiden, hjelper det lite med voldelig undertrykkelse og bløt og bar hevn. En slik framgangsmåte befrier oss for meget av det hat de okkuperte folk berettiget nærer til tyskerne.

Men for finne ut objektive og produktive åtgjerder for å hindre neste krig, må faktorer som skapte fascismen og nasismen bli klarlagt. Det er mange. Det må bli forskjellige folks oppgaver å studere nasismens historiske, økonomiske og psykologiske bakgrunn.

Den ikke minst viktige av dem er den autoritære oppdragelsen. I følgende nummer skal vi ta inn artikler som belyser nasismen ut fra disse forskjellige sider.

Oppdragelsen er også viktig fordi vi utvilsomt har mange tillopp til en oppdragelse i de demokratiske land som fører til nasistisk mentalitet. Demokratiene er ikke klare over forskjellen på en demokratisk og en nasistisk. Det er livsviktig for oss å skape denne klarhet.

Kunstnere som ikke vil risikere å bli regnet som nasister eller stripet, bør ikke gi offentlig konsert. Dette gjelder alle solister, frie utøvende og frie kor.

Publikum bør regne med at alle konserter er nasistiske. Konsertbesøk kan føre til at man blir oppfattet som nasist eller stripet. Dette gjelder også filharmoniske konserter.

La oss være fri for skrytet av norsk holdning. Vår faste front er en selvfølge. Der den ikke finnes er det en skam.

FINNLAND OG NORGE

Krigen i dag gir ikke plass til sentimentalitet. Hvor millioner av mennesker kjemper på liv og død for sin eksitens og sine nasjoners frihet, er et ikke sympatier og antipatier følelser som blindret passerer gjennom begivenhetenes malstrøm.

Vi følte noe for finnene. De levte i et land som hadde meget til felles med vårt eget. Det var den samme fattigpørs kamp for å bygge seg et hjem under kummerlige forhold. Derfor skrek vi også opp da finnene måtte ta opp kampen med sin store nabo vinteren 1939. I dag ser vi ut forhøklene var temmelig anderledes enn vi den gang trodde. Vi forstår at Sovjetunionens handlemåte var betinget av den politiske utvikling i sin helhet.

Finnene gikk frivillig inn i krigen på Tysklands side. De vek heller ikke tilbake for å stille opp imperialistiske mål for sin krig. De ville skape et Storfinnland ved å okkupere russisk Karelen. For så hurtig som mulig å markere den nye tingenes tilstand, dopte de øyeblikkelig Karelen hovedstad, Petrosavodsk, om med et finsk navn.

Hitlers tredje rike står i dag overfor nederlaget. Dermed er også Finnlands og de øvrige vasalstaters skjebne beseglet.

Italia har allerede kapitulert. Sterke krefter i Finland virker også for fred. Nylig sendte 35 av landets fremtredende personligheter en henstilling til president Ryti om å finne et grunnlag til å trekke Finland ut av krigen. Den politiske varhane Tanner, som bærer en stor del av ansvaret for det finske folks uheldige stilling, har i en tale nylig uttalt at Finland ønsker fred.

Men enda er det ikke skjedd noen avgjørelse i Finland. Dets militære og politiske ledere spiller forholdsvis hazard med hodet. De nøler med å ta det avgjørende skritt, og vurderer freudeles feilaktig styrken av sympatien for Finland blant de allierte nasjoner. Den har en gang vært til stede, men det er neppe meget i gjenav den i dag.

Den eneste betingelse de allierte kunne godta overfor Italia, var

betingelsesløs overgivelse. Det skulle være fullt ut forståelig at russerne som alene kommer til å avgjøre finnsens betingelser, vil forlange det samme. Allikevel er det tegn som tyder på at de har vært villig til å godta adskillige lettere vilkår.

En ting er i midlertid klart: Jo lengere finnene fortsetter sin krig, jo hardere vil fersbetingelsene bli. Finnlands uttreden av krigen i dag vil ennå bety store strategiske fordeler for Sovjetunionen og dermed også for de øvrige allierte.

En rekke av de allierte nasjoner, i blandt dem Norge, er ikke i direkte krig med med Finland, trass i at Finland i virkeligheten også fører sin krig mot disse nasjoner.

Det norske folk stiller stadig mere utåbnodig spørsmålet hvorfor finnene ikke tar forniften fangen. Det stilles også spørsmål om ikke den norske regjering klart burde gi uttrykk for vårt folks innstilling til den finske statsledelses politikk. Den finske regjering burde fratras alle illusjoner om falske sympatier. Det ville bidra til å klarlegge Finnlands alvorlige stilling for det finske folk. Det ville kanskje gi et litet bidrag til at det finske folk selv tvang falske politiske ledere til å vike plassen for ledere som virkelig ønsker fred.

FRA DE BREDE BYGDER

«Fylkesmann» Vries Hassel, Hedemark, har meldt seg ut av os og er nå fylkesmann bare i navnet.

Fylkesfører Axel Aass i Opland og Hedemark har en vanskelig stilling. Det er på tale om å erstatte han med fylkesfører Myklebust. Aass er av partiet blitt sterkt kritisert for sin moderate holdning. Presseleder Valle som tidligere er avskediget som presseleder i Opland, vesentlig på grunn av tyll, har hele tiden vært en av Aass' bitre motstandere.

Svært mange er gått ut av ns i Opland og Hedemark nå. Viskop Zwiglmeyer er blant dem. Han sa fra prekestolen at kirkestriden heller hadde tilspisset seg enn avtatt. Han oppgav dette som grunn.

NS har konfiskert hele formuen til Hamar Arbeiderblad, om lag 44000 kr.

Fra de høye sirkler.

Forleden kom fru «politipresident» Askvig inn på Uranienberg rasjoneringskontor og forlangte livetemel på gammel attest. Da damen orklarte henne at det var ulovlig, ble hun rasende og fastholdt sitt krav i meget tydelige vendinger. Damen henviste henne til kontorets fullmektig, mannen Bergersen, som i midlertid erklarte seg erig med sin kontordame. Nå viste det seg å være kritt i kjelet til presidenten. Hun ble helt hysterisk, og samtalen endte med at hun ringte til presidenten og forlangte fullmektigen arrestert. Herunder sa hun så alle hørte det: «Å Berhard, de er så slumne mot meg her du!»

I midlertid hadde også herr Bergersen ringt til politiet, og snart kjørte to svartemurjer opp. Men fru presidenten vant. Hennes bil kjørte som bort, den andre bortførte hennes kamppelle. Og fru president Askvig har stadig like forvirrede begreper om rett og anstendighet som sin alkoholiserete ektemann.

MOSKVA Den kjente bulgarske kommunist, Dimitrov, skriver i Pravda:

Bulgaria fikk sin frihet gjennom det russiske folket. Det er et forrederi når en den bulgarske regjering har landet være en våpensmie for Hitler i kampen mot Russland.

Bulgaria har bare 2 veier å gå, enten å fortsette sin nåværende linje, eller definitivt å bryte med den barbariske nasisme.

Russland har vist en stor tålmodighet overfor Bulgaria, fordi det vet at det bulgarske folk er motstandere av den nåværende politikk.

FILMBLADET Dette norske filmblad er blokkert og må absolutt ikke kjøpes. Det eies av den berømte Einn Myklegård fra Oslo Illustrerte (sammen med Leif Sindling) og trykkes på Kringkastingsbladets papir hos Aas og Wahl, altå et rent nasiforetagende. Det er for tiden det eneste norske filmblad da Filmjournalen er gått inn.

Tyskerne har beslaglagt 5000 kvadratmeter guleplass i Norsk Folkemuseum, Bygdøy.

I ITALIA har framgangen vært langsom. Den 5 arme som har utkjempet de hårdeste kampene, slår et stykke sønnafør Neapel. Den 8 arme er gått over Ofantoelva og har tatt Foggia hvis flyplass vil få betydning for de videre operasjoner. Tyske jøgere tar nesten ikke opp kampen mot allierte fly, som bl. a. har bombet Bolzano, Bologna og Verona med jernbanen fra Brenner. Sardinia er besatt og tyskerne nesten fordrevet fra Korsika. En rekke italienske fly er kommet til de allierte flyplasser. Den 4 italienske arme har kjempet mot tyskerne i Norditalia. Det har vært gatekamper bl. a. i Rom og Turin. I Neapel har tyskerne erklært beleiringstilstand. På grunn av det store antall italienere som flykter over til de allierte, har tyskerne kringkastet en advarsel om at fluktforsøk vil bli straffet med døden, og at også familiene til de «skyllige» vil bli henrettet. I Neapel skal tyskerne ha skutt ca. 40000 italienere.

Kesselryk har gjort to forgjeves forsøk på å bli mottatt av paven. Uoverensstemmelser med Vatikanstaten kan få alvorlige følger for Tysklands relasjoner til katolske land som Spania, Portugal og Argentina, dette er bl. a. framhevet av argentiske aviser.

I det hele tatt synes ennå den politiske betydning av begivenhetene i Italia å være større enn de militære. Dette rimor bl. a. med Churchills uttalelse om at han anser Italia for den tredje, ikke den annen front.

JUGOSLAVERNE har avvist en rekke tyske angrep mot Split og holder fremdeles ca. 300 km av den dalmatiske kyst. De har tatt en rekke nye steder, bl. a. Gorizia på den italienske siden av grensen. Aktiviteten har vært livlig ved Triest, Fiume og Lubljana. Ved Lubljana er det utkjempet et tankslag i det jugoslaverne nyttet tanks de har overtatt fra italienerne. Italienske avdelinger har i traktene omkring Triest sluttet seg til jugoslaverne.

UNGARN og ROMANIA motsetter seg Hitlers krav om å stille flere tropper til rådighet for ham. Urolighetene i Romania er etterhånden blitt så store at myndighetene har forbudt folk å drøfte situasjonen.

Også i BULGARIA fortsetter urolighetene. For en tid siden fant en demonstrasjon sted utenfor den tyske legasjon. Det ble ropt: «Våre russiske brødre nærmer seg og kommer til å befri oss!» I tyrkiske aviser er Bulgaria oppfordret til å gi opp områdene det har besatt.

I DET ØSTLIGE MIDDELHAV foregår allierte operasjoner mot Dodekaneserne. Flere av øyene der i blant Cos er tatt. Kreta og Rhodos blir stadig bombet. Tyskernes stillinger på disse øyene er svak bl. a. på grunn av mangelen på overflateskip.

LUFTOFFENSIVEN Blant ukens mål nevnes Hannover, Rheinland, Ludwigshafen og Mannheim, hvor I. G. Farbenindustri og dieselmotorverksteder ble rammet. I Frankrike har bl. a. Nantes vært bombet. Nordvest-Frankrike og Nederland har vært utsatt for de varlige angrep.

SJØKRIGEN Det er tilstrekkelig og framhevet at premien for krigsrisikoforsikringer er betydelig nedsett.

I det FJERNE ØSTEN har en ny landgang som nå truer Finckehafen på Ny Guinea funnet sted. I Burma har bombingene av elvetransporter særlig på Chindwin og Kaladan fortsatt.

Symptoner.

Fra Ungarn meldes: Fhv. statsminister Imredis «Fornyelsesparti» befinner seg i oppløsning. Det er hare et tidsspørsmål når dette parti har opphørt med å være en politisk faktor. Det er ikke plass for nyordningsideer etter fascismens fall.

Ferens Chorin er en av Ungarns største industriherrer og tidligere medlem av Overhuset. Men hun er jøde og ble tvunget til å forlate Overhuset og sine andre tillitsposter da den antisemitiske politikken satte inn. Nå har Horthy igjen utnevnt ham til medlem av Overhuset. Det er ikke plass for antisemitiske ider nå lenger.

Stillingen i Danmark.

Den tyske overstbefalende i Danmark har utferdiget dekret om beslaglegging av bygninger, jordområder og inventar. Overtredelse medfører standrett. Leieboere er kastet ut med 3 dagers varsel.

I følge et annet dekret skal selv små forseelser straffes strengt. Lengere frihetsstraffer skal sones i Tyskland. Dekretet praktiseres allerede.

28 danske krigsfartøyer ble senket for at de ikke skulle falle i hendene på tyskerne, 5 ble skadet, 7 er i Sverige. Tyskerne fikk 12. 20 danske matroser ble skutt.

Dr. Best har framsett nye forslag til løsning av krisen. Dette går ut på følgende: Rettspleien fortsetter som under unntakstilstanden. Tyskerne beholder fortsatt kontroll over presse og radio. Krigsministeriet stenges. Riksdagen skal gi fullmakt til regjeringen. Riksdagens utvalg har enstemmig forkastet de tyske forslag.

Politimesterene i alle danske byer har avslått anmodning om å avlegge lojalitetsløfte da et slikt løfte står i strid med Haagkonvensjonen.

DET NYTTER

Hilda Fredriksen har trukket seg tilbake fra «Hedda Gabler» på Det nye teater, så vi tilbakekaller derfor boykotten av denne forestillingen. Etter hva vi erfarer er Hilda Fredriksen ikke medlem av ns og heller ikke profesjonell angiver. Men hun lider av en sykkelig sladrelyst, som gjør henne farlig for sine omgivelser.

«SANGEN TIL LIVET»

Naristen Leif Sindings siste film, «Sangen til livet», skal absolutt boykottes. Den får premiere i Hamar, Kristiansand og endel andre byer i oktober, og kommer senere til Oslo. Leif Sinding er en av Quislings mest fanatiske kulturlakeier, som lar seg bruke til hva som helst. Etter tyskernes mord på teaterchef Henry Gleditsch nyttet han leiligheten til å rakke ned på den nyrdede i sitt organ «Norsk kinoblade», og like etter tvang han norske skuespillere til å filme under trussel med det tyske sikkerhetspoliti.

Hovedmannen i svartebørsaffæren i Halden, som har stått omtalt i avisene, er disponert Ola Dahl, Halden Skotøylfabrikk. Han ledet i sin tid busundersøkelsene etter hamstringslagre i Halden. Han er siden gått ut av ns (en merker at han bl. a. var medinnsett formann i Halden Roklub).